

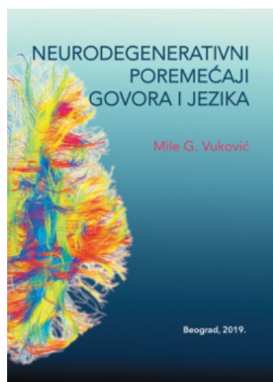
Prikaz monografije
**NEURODEGENERATIVNI POREMEĆAJI
GOVORA I JEZIKA**

Autor: prof. dr Mile Vuković

Izdavač: Univerzitet u Beogradu

Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju

Mesto i godina izdanja: Beograd, 2019.

Nova knjiga profesora dr Mileta Vukovića, plodnog autora u oblasti patologije govora i jezika, *Neurodegenerativni poremećaji govora i jezika*, predstavlja krunu njegovog dugogodišnjeg bogatog iskustva u domenu govorno-jezičkih poremećaja u čitavom nizu neurodegenerativnih bolesti koje je istraživao i lečio. Knjiga je svojevrsan spoj naučnog i stručnog pristupa poremećajima govora i jezika kod demencije i drugih progresivnih bolesti, što je čini veoma zanimljivom i korisnom.

Kako su neurodegenerativne bolesti najzastupljenije u starijem životnom dobu, autor se najpre postarao da rasvetli slabljenje govornih i jezičkih sposobnosti usled prirodnog procesa starenja, a da potom čitaocima upozna s prirodom razgradnje jezika kod demencije i drugih progresivnih bolesti. Takav pristup ovoj oblasti posebno je značajan za manje iskusne stručnjake, jer olakšava dijagnostiku, a time i sprovedenje preventivnih i terapijskih procedura koje su prikazane u

knjizi. Sa starenjem opšte populacije u svim zemljama, pa i u našoj, sve je učestalija pojava bolesti koje se ispoljavaju demencijom. Stoga su demencije danas nezaobilazna tema naučnika i stručnjaka različitih profila, budući da u svetu stalno raste broj osoba s neurodegenerativnim bolestima koje se ispoljavaju padom jezičkih i kognitivnih sposobnosti. Iako degenerativne bolesti nervnog sistema neminovno dovode do poremećaja govornih i jezičkih funkcija, njima se ne posvećuje dovoljno pažnje. Literatura iz ove oblasti je oskudna, naročito na srpskom jeziku. Posebno nedostaju reference iz oblasti procene i tretmana progresivnih poremećaja govora, jezika i kognicije. Stoga možemo reći da knjiga *Neurodegenerativni poremećaji govora i jezika* profesora dr Mileta Vukovića dolazi u pravi čas. Zainteresovani stručnjaci će u njoj pronaći obilje dragocenih podataka od suštinskog značaja za razumevanje prirode, dijagnostiku i tretman govornih, jezičkih i kognitivnih poremećaja kod demencije i drugih progresivnih bolesti.

Nakon poglavlja posvećenog promenama govornih, jezičkih i kognitivnih sposobnosti kod starih osoba bez neuroloških poremećaja i poglavlja koje se bavi odnosom starenja i demencije, slede poglavlja posvećena pojedinačnim kliničkim entitetima. Ovaj deo naučno-stručnog diskursa autor počinje prikazom blagog kognitivnog poremećaja, koji često predstavlja uvodni klinički stadijum velikog broja demencija. S obzirom na činjenicu da kod blagog kognitivnog poremećaja u nekim slučajevima tretman daje dobre rezultate, profesor Vuković naglašava da je ovim bolesnicima potrebna jezička i kognitivna rehabilitacija, kojom može uspešno da se prevenira njegova progresija u demenciju i poboljša kvalitet života obolelih. Alchajmerova bolest je najčešći uzrok demencije (oko 60% svih slučajeva), što je čini posebno značajnim kliničkim entitetom. S obzirom na to da se radi o progresivnom i onesposobljavajućem oboljenju, svaki vid terapije (farmakološki i nefarmakološki) koji može da poboljša stanje obolelog je od krucijalnog značaja. Profesor Vuković je detaljno prikazao znake razgradnje jezičkih funkcija u različitim stadijumima Alchajmerove bolesti i na taj način dao čitaocima vodič i

oruđe za diferencijalnu dijagnozu progresivnih poremećaja jezika kod različitih tipova demencije. Vaskularna demencija je druga po učestalosti među demencijama, a poremećaji krvnih sudova mozga i njihove funkcije predstavljaju grupu najčešćih bolesti kod starih osoba uopšte. Takođe se zna da postoji veliko preklapanje degenerativnih i cerebrovaskularnih mehanizama koji dovode do kognitivnog pada i demencije. Kako je većina stečenih govorno-jezičkih poremećaja uzrokovana cerebrovaskularnim oboljenjima, poznavanje mehanizama nastajanja poremećaja i ispoljavanja simptoma na govorno-jezičkom domenu ima neprocenljiv značaj. Autor je u poglavlju *Vaskularna demencija* prikazao karakteristike jezičkih poremećaja kod različitih tipova vaskularnih bolesti koje uzrokuju demenciju. Takođe je opisao dijagnostičke i terapijske procedure, što je s logopedsko-afaziološkog aspekta od posebnog značaja.

Posebna nozološka kategorija u okviru demencija su frontotemporalne demencije, koje su po mnogo čemu jedinstvene. Govorno-jezički poremećaji su nezaobilazni, a u mnogim slučajevima i dominantni ili čak jedini vid ispoljavanja demencije, što angažovanje logopeda u radu s ovim pacijentima stavlja u prvi plan. Profesor Vuković nas uvodi u ovu izuzetno interesantnu i važnu problematiku, uz detaljan prikaz karakteristika progresivne nefluentne afazije, semantičke demencije i logopenične progresivne afazije, koje inače predstavljaju tri tipične varijante jezičkog profila frontotemporalnih demencija, odnosno tri klinička varijeteta primarne progresivne afazije. Ovde je detaljno opisana i bihevioralna varijanta frontotemporalne demencije, kod koje se po pravilu kad-tad razvijaju smetnje u domenu govora, jezika i komunikacije, što je autor i naglasio.

Parkinsonova i Hantingtonova bolest zauzimaju važno mesto među ekstrapiramidnim bolestima. Autor se u prikazu ovih neurodegenerativnih bolesti osvrnuo kako na poremećaje govora koji su i najuočljiviji, tako i na poremećaje u drugim kognitivnim domenima. Detaljno su prikazani govorni i jezički poremećaji kod Parkinsonove i Hantingtonove bolesti. Takođe

su razmatrani jezički deficiti u odnosu na motorički poremećaj govora i oštećenje drugih kognitivnih funkcija.

Demencija s Levijevim telima pripada degenerativnim demencijama i ekstrapiramidnim poremećajima, a u kliničkoj slici preklapaju se znaci kognitivnih, motornih i jezičkih poremećaja, što autor posebno ističe. Kontinuirano izvođenje govorno-jezičke rehabilitacije može u značajnoj meri da poboljša verbalnu komunikaciju kod ovih bolesnika.

Autor nije zanemario ni ređe progresivne bolesti, te je posebno poglavlje posvetio dijaliznoj demenciji, Korsakovljevoj psihozi i demenciji kod osoba sa HIV infekcijom, gde je prikazao znake poremećaja govorno-jezičkih i kognitivnih funkcija i objasnio značaj jezičke i kognitivne rehabilitacije za obolele.

Česta neurološka autoimuna bolest je multipla skleroza, u čijem nastanku udela imaju demijelinizacija i degeneracija nervnog sistema. Bolest je često praćena znacima govornih i jezičkih poremećaja, što autor jasno ilustruje kroz prikaz kliničke slike i karakteristika bolesti.

Profesor Vuković ne zaboravlja veoma važan aspekt – procenu progresivnih poremećaja jezika. U knjizi su prikazani postupak i tehnike ispitivanja jezičkih, kognitivnih i komunikacionih sposobnosti kod osoba s demencijom i drugim progresivnim oboljenjima. Sažeto su prikazani testovi za procenu jezičkih i kognitivnih sposobnosti i razmatrane prednosti i nedostaci formalnog testiranja jezičkih funkcija u demenciji. Ponuđeni materijal je po mnogo čemu jedinstven i veoma dragocen za sve kliničare koji se svakodnevno suočavaju s neurodegenerativnim bolestima. Posebno poglavlje posvećeno je tretmanu progresivnih poremećaja jezika. U njemu je sistematično izložen naučni pristup definisanju i razvijanju cilja jezičke terapije. Profesor Vuković nas upoznaje s određenim terapijskim postupcima i dokazima o efektima njihove primene. Za kliničare su od neprocenjivog značaja i studije slučajeva obolelih od različitih tipova demencije, kroz koje autor ilustruje znake jezičkog i kognitivnog poremećaja, kao i model interpretacije dobijenih nalaza.

Za pripremu ove knjige profesor Vuković je koristio obimnu literaturu, što se može videti iz korišćenih referenci, koje su mahom novijeg datuma. U spisku literature nalazi se i jedan broj starijih referenci, koje su od fundamentalnog značaja za obrađenu problematiku, kao i reference samog autora, što je još jedna potvrda kontinuiteta i kvaliteta profesionalnog bavljenja i emocionalne angažovanosti profesora Vukovića u ovoj oblasti.

Knjiga *Neurodegenerativni poremećaji govora i jezika* autora profesora dr Mileta Vukovića pruža obilje najnovijih informacija, precizno klasifikovanih i analiziranih, jasno i pregledno predstavljenih potencijalnim čitaocima. Sistematičan izbor i analiza savremenih istraživanja iz ove složene oblasti čini je značajnim štivom za sve koji se bave logopedijom i tangentnim naučnim disciplinama. Prezentovani sadržaji obogaćuju njihova znanja i mogu da ih motivišu na nova istraživanja i kvalitetniji praktičan rad.

Prof. dr Dragan M. Pavlović, neurolog, neuropsiholog
Univerzitet u Beogradu
Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju i
Univerzitet u Beogradu – Filozofski fakultet,
Odeljenje za psihologiju